

ภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์

Thai Women's Image in S.E.A Write Award of Female Writers

นางเพชรินทร์ นาทศรिता * อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล **

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ วรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ 5 เรื่อง ได้แก่ ปูนปิดทอง, ใบไม้ที่หายไป, อัญมณีแห่งชีวิต, ความสุขของกะทิ และช่างสำราญ เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมซีไรต์ของนักเขียนหญิงในด้านบุคลิกลักษณะ พบว่า ผู้หญิงก่อนแต่งงานส่วนมากจะมีรูปร่างหน้าตาดี แต่ก็ยังมีภาพลักษณ์ใหม่ ที่ไม่ใช่ผู้หญิงสวย แต่เน้นที่ความแปลกตา ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีลักษณะภายนอกเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ในด้านลักษณะนิสัย พบว่า ผู้หญิงมีลักษณะของหญิงไทยสมัยเก่า ผู้หญิงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และผู้หญิงหัวสมัยใหม่ ด้านความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์ที่ดี มีความสุข และความสัมพันธ์ในทางไม่ดี แยกร้าง ความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อน ความสัมพันธ์ในฐานะคนรัก และความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนร่วมงาน ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิต พบการอยู่อย่างเรียบง่าย การปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา และการรับวัฒนธรรมตะวันตกเป็นแบบในการดำเนินชีวิต ด้านสถานภาพและบทบาท พบผู้หญิงในฐานะบุตรธิดา ในฐานะภรรยา และในฐานะมารดา

Abstract

This research was to study Thai women's image in AEA Write Award for female writers The sample group was literatures of SEA Write Award of female writers – Pun Pid Thong (Cement Covered with Gold), Bai Mai Tee Hai Pai (Lost Leaves), Anyamanee Haeng Cheewit (Gem of Life), Khwamsuk Khong Kati (Kati's Happiness) and Chansamran (Changsamran Family). It was a descriptive analysis.

The findings were; Thai women's image in SEA Write Award of female writers in the aspect of appearance before getting married, most of them were good looking but on new image they didn't have to be beautiful but stylish. For married women, their appearance was changed according to their ages. In the aspect of characteristic, the findings were; they were like Traditional Thai women, getting changed and modernish. In the aspect of the relationship between Thai women and other family members, it was found that they had good relationship, happiness, bad relationship and even broken. For the relationship between Thai women and other people in the sociality, it was found that they were friends and colleagues. In the ways to run their life, it was found that they live commonly following the religion's teachings and accepting the Western cultures to run their life. In the aspect of status and roles, it was found that they were as daughters, wives and mothers.

Keywords: Image, Thai women, Female writer, S.E.A Write Award

* มหบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช e-mail address tomato_cokecafe@yahoo.co.th

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช e-mail address somkiat.wat@stou.ac.th

บทนำ

วรรณกรรม เป็นงานสร้างสรรค์ของบุคคล ที่เป็นเสมือนกระจกเงาสะท้อนสภาพชีวิต สังคม และคตินิยมของคนทุกยุคทุกสมัย วรรณกรรมจึงเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าใจคนในสังคมอื่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้วรรณกรรมยังมีอิทธิพลสร้างเสริมทัศนคติต่อบุคคลในสังคม ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ (สุภาพ วร โคตร 2543 :3) กล่าวคือ วรรณกรรมสื่อให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นอุดมการณ์ทางสังคมหรืออุดมการณ์ทางการเมือง ก็ได้ โน้มโน้มจิตใจผู้อ่านจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เช่น หนังสือเรื่อง "The Social Contract " ของฌัก จาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) พิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1762 เป็นหนังสือที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อิทธิพลของหนังสือเล่มนี้มีส่วนก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียกร้องอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1776 และการปฏิวัติในฝรั่งเศส ค.ศ.1789 - 1792

นับตั้งแต่มีการตั้งวรรณคดีสโมสรขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2457 เป็นต้นมา วงการวรรณกรรมไทยมีกิจกรรมการประกาศให้รางวัลวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องจากหลายสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน รางวัลวรรณกรรมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบันมีหลายรางวัล เช่น รางวัล ส.ป.อ. (องค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) รางวัลวิ โคมพระจันทร์ รางวัลวรรณกรรมบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด รางวัลมูลนิธิเสถียรโกเศศ –

นาคะประทีป รางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เป็นต้น

รางวัลวรรณกรรมอีกรางวัลหนึ่งที่น่าสนใจ คือ รางวัลซีไรต์ (S.E.A. WRITE AWARD) หรือในชื่อภาษาไทยคือ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ซึ่งเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มอบให้แก่กวีเขียนในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาลัม เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2522 โดยแบ่งการคัดเลือกผลงานออกเป็นประเภทนวนิยาย เรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ ปีละ 1 เรื่อง สลับกันไป ซีไรต์กลายเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดและได้รับความสนใจมากที่สุด ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่าการวิจารณ์วรรณกรรมก่อนและหลังประกาศผลการตัดสินรางวัล ซีไรต์จะค่อนข้างหลากหลาย นิตยสารบางเล่ม เช่น เนชั่นสุดสัปดาห์ เปิดพื้นที่ให้สำหรับบทวิจารณ์ บทความ สำหรับรายงานความเคลื่อนไหวของรางวัลนี้อย่างจริงจัง (นิขารีย์ อธิธรรมคุณ 2547:1) การศึกษาวรรณกรรม ที่ได้รับรางวัลซีไรต์ รวมถึงบทวิจารณ์ต่างๆ จึงทำให้เห็นภาพรวมของสังคมที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมในแต่ละช่วง และยังมีส่วนช่วยในการประเมินถึงอนาคตของวงการวรรณกรรมอีกด้วย

รางวัลซีไรต์นับเป็นงานวรรณกรรมอันทรงคุณค่าทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา และกลวิธีการเรียบเรียงอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีนักเขียนคุณภาพส่งผลงานวรรณกรรมเข้าประกวดแข่งขันอย่างมากมาย ทั้งนักเขียนชายและนักเขียนหญิง ซึ่งนับตั้งแต่ พ.ศ. 2522 – 2552 ที่มีการประกาศรางวัลซีไรต์ มีนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลอันทรงเกียรตินี้ 5 คน ได้แก่ กฤษณา อโศกสิน, จิระนันท์ พิตรปรีชา, อัญชัน, เดือนวาด พิมวนา และงามพรรณ เวชชาชีวะ โดยผลงานมีทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ แสดงถึงการยอมรับให้นักเขียนหญิงมีบทบาทในการนำเสนอแนวคิด อารมณ์ และความรู้สึกผ่านวรรณกรรมมากขึ้น จนสามารถชนะใจคณะกรรมการทำให้ผลงานได้รับรางวัลซีไรต์

แม้ถ้าเนติวรรณกรรมไทยเริ่มจากงานเขียนของนักเขียนชาย แต่นักเขียนที่ครองใจผู้อ่านและครองตลาดหนังสือในปัจจุบันนี้เป็นนักเขียนหญิง ซึ่งทั้ง 5 คน ได้เสนอผลงานโดยใช้กลวิธีอย่างหลากหลาย พร้อมทั้งสะท้อนแง่มุมและสภาพชีวิตอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะมุมมองเกี่ยวกับผู้หญิง ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาผลงานวรรณกรรมในแง่มุมต่างๆ และนำเสนอไว้ในงานวิจัย ดัง จะได้นำมากล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ดังนี้

กฤษฎา โสภสิน เข้าถึง “ความเป็นผู้หญิง” สร้างตัวละครหญิงให้มีชีวิตชีวา มีเลือดเนื้อของปुरुชนไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอารมณ์ซึ่งอยู่ภายในตัวผู้หญิงเอง หรือปัญหาอันเกิดจากผลกระทบภายนอก พฤติกรรมและบุคลิกภาพของสตรีผู้เป็นแม่หลายรูปแบบตลอดจนพฤติกรรมของลูกสร้างปัญหาให้กับสังคม เนื่องจากขาดการอบรมเลี้ยงดู ขาดความรัก ความอบอุ่นในชีวิต เช่น “บาลี” ในนวนิยายเรื่อง ปูนปิดทอง ผู้แสวงหาความรักด้วยการไม่เห็นความสำคัญของพรหมจรรย์ “เหมือนแพร” ในนวนิยายเรื่องบ้านขนนก ที่ไขว่คว้าความรักจนต้องเสียชีวิตเพราะพิษรัก หรือ “รำนานา” ในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้เป็นแบบของสตรียุคใหม่ที่รับวัฒนธรรมทางเพศของตะวันตกมาใช้ จนกล้านำความเป็นผู้หญิงเข้าแลกกับสิ่งที่ต้องการ ก็แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของตัวละครที่ขัดแย้งกับสังคม ซึ่งได้รับการวิจารณ์เทียบเคียงกับพฤติกรรมของหญิงไทยในสังคมปัจจุบันอย่างแพร่หลาย

จิระนันท์ พิตรปรีชา กับผลงานเรื่องใบไม้ที่หายไป รวมกวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์ ประจำปี 2532 เป็นกวีนิพนธ์ถ่ายทอดเรื่องราวเชิงบันเทิงชีวิตตอนหนึ่งของผู้ประพันธ์ ระหว่าง พ.ศ. 2513- 2528 ตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาที่มีอุดมการณ์เพื่อสังคมอย่างแรงกล้า การกล่าวถึงการเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และด้วยเหตุผลทางการเมืองจึงได้เข้าไปใช้ชีวิตในป่า ผ่านช่วงตอนของการเป็นมารดา เป็นนักสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพ จนถึงช่วงออกจากป่าคืนสู่เมือง แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงที่มีบทบาทและคุณค่าที่จะเข้าร่วมสรรค์สร้างสังคม(ธนิยาคุณ จินาพันธ์ 2546 :6) ซึ่งเป็นภาพของหญิงไทยที่แตกต่างไปจากวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ แสดงถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาความสามารถและความรู้ทางการศึกษาสู่บทบาทของผู้นำขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมของประชาชน

อัญชัน ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงใน วรรณกรรมรวมเรื่องสั้นชุด อัญมณีแห่งชีวิต ว่าผู้หญิงทำหน้าที่เป็นแม่ที่น่ารัก ให้ความอบอุ่นกับลูก ในเรื่อง แม่ครับ เป็นภรรยาที่ไม่ค่อยมีความสุขในครอบครัวที่ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง ขอมงานตลอดไป ในเรื่อง หม้อที่ขุดไม่ออก ภาพของผู้หญิงจากเรื่องปลาหางเปีย ก็เป็นอีกด้านหนึ่งของทัศนะที่มีต่อลูกสาว ด้วยเห็นว่าลูกสาวจะนำความเสื่อมเสียให้ครอบครัวได้ง่าย ดังคำกล่าวที่ว่า “มีลูกสาวเหมือนมีตัวมอยู่หน้าบ้าน” พร้อมจะส่งกลิ่นเหม็นอยู่ได้ทุกเมื่อ เรื่องที่จะทำให้ผู้หญิงเสียหายได้มากที่สุดคือการมีคู่ครอง (เพชรศิริ โยคะสิงห์ 2543:69-71) เป็นการเสนอมุมมองของผู้หญิงที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ในสังคมไทยอย่างแค้นแค้นและทำทนาย

เดือนวาด พิมวนา เป็นนักเขียนหญิงร่วมสมัยที่มีความมุ่งมั่นในงานเขียนสูง มีแนวคิดเป็นตัวของตัวเอง ลักษณะงานเขียนของเดือนวาดจะกล่าวถึงเรื่องราวของสตรีไว้มาก มีแนวความคิดว่าสตรีมีความแตกต่างจากเพศชาย เพราะถูกกำหนดความแตกต่างด้านสถานภาพและสภาพความเป็นเพศหญิงและความเป็นเพศชาย นอกจากนี้ สมเกียรติ กุ์ทวีกุล (อ้างใน เพชรศิริ โยคะสิงห์ 2543:71) ยังได้วิพากษ์วิจารณ์งานเขียนของเดือนวาด พิมวนา กับมุมมองของชีวิตมนุษย์ในตอนหนึ่งว่า “เดือนวาดนำภาพชีวิตเหล่านั้นมาตีความหมายใหม่ด้วยทฤษฎีอันลุ่มลึกและแหวกแนวของเธอเอง ทำให้ผู้อ่านรู้จักชีวิตมนุษย์ในเหลี่ยมอื่นๆ ได้ดียิ่งขึ้นและชวนไปไตร่ตรองถึงพฤติกรรมต่างๆ ของคนในสังคมมากขึ้น” เดือนวาด พิมวนา ยังได้เสนอมุมมองของผู้หญิงที่ยิ่งทะนงในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงที่มีฐานะและอาชีพที่สังคมถือว่าต่ำต้อย โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีอาชีพนักร้อง ได้แต่งงานกับฝ่ายชายที่มีอาชีพรับราชการจนถูกดูหมิ่นจากญาติพี่น้องของสามี แต่ก็ยังทะนงในศักดิ์ศรีของตน จากเรื่องในความมืด จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่พบเห็นอยู่โดยทั่วไปในสังคมปัจจุบัน (เพชรศิริ โยคะสิงห์ 2543:162)

งามพรรณ เวชชาชีวะ ได้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ดังคำประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรต์ พ.ศ.2549 “ความสุขของกะทิ เป็นงานศิลปะที่สร้างสรรค์องค์ประกอบอย่างหมดจดงดงาม สื่อแนวคิดซึ่งเป็นที่เข้าใจได้สำหรับคนอ่านหลากหลายไม่ว่าอยู่ในวัยและวัฒนธรรมใด เสน่ห์ของนวนิยายเรื่องนี้อยู่ที่กลวิธีการเล่าเรื่องที่ค่อย ๆ เผยปัญหาทีละน้อย ๆ ผ่านมุมมองของตัวละครเอก ด้วยภาษาที่เรียบง่าย สอดแทรกความเข้าใจ

ชีวิตที่ตัวละครได้เรียนรู้ไปตามประสบการณ์ ความสะท้อนอารมณ์จะค่อยๆ พัฒนาและดิ่งลึกในห้วงนึกคิดของผู้่าน นำพาให้ผู้อ่านอ้อมอ้อมกับรสแห่งความโศกอันเกษมที่ได้สัมผัสประสบการณ์ของชีวิตเล็ก ๆ ของเพื่อนมนุษย์คนหนึ่ง” (งามพรรณ เวชชาชีวะ 2552:3)

ความสุขของกะทิ เป็นนวนิยายขนาดสั้น ผู้อ่านส่วนใหญ่รักและผูกพันกับเด็กหญิงกะทิตัวละครเอกของเรื่อง ความรักและความผูกพันอันเป็นสายใยในครอบครัวเล็ก ๆ ริมคลองในอยุธยาที่แฝงปรัชญาการใช้ชีวิตเรียบง่ายให้มีความสุขแม้จะมีความสูญเสีย งามพรรณ เวชชาชีวะได้เสนอภาพของผู้อ่านในบทบาทของผู้เป็นยาย และแม่ของกะทิทำหน้าที่ในหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัวได้อย่างอบอุ่น ชวนติดตาม

จะเห็นได้ว่า นักเขียนหญิงทั้ง 5 คน ได้นำเสนอผลงานวรรณกรรมอันทรงคุณค่าเปรียบเสมือนกระจกเงาส่องสะท้อนภาพของความเป็นผู้หญิงในสังคมปัจจุบันอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมซีไรต์ของ กฤษณา อโศกสิน, จิระนันท์ พิตรปรีชา, อัญชัน, เดือนวาด พิมวนา และงามพรรณ เวชชาชีวะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อ การศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน ประกอบกับยังไม่มีผู้ศึกษา จะทำให้การศึกษาลักษณะครอบคลุม ลุ่มลึกยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ส่งเสริมการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทย ให้กว้างขวาง และเป็นแนวทางในการศึกษาในมุมมองอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบการวิจัย การวิจัยเอกสาร

2. กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ผู้หญิงไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ 5 เรื่อง คือ

- 2.1 ปูนปิดทอง ของ กฤษณา อโศกสิน
- 2.2 ใบไม้ที่หายไป ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา
- 2.3 อัญมณีแห่งชีวิต ของ อัญชัน
- 2.4 ความสุขของกะทิ ของ งามพรรณ เวชชาชีวะ
- 2.5 ช่างสำราญ ของ เดือนวาด พิมวนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 รวบรวมข้อมูล

3.1.1 รวบรวมประวัติและผลงานของนักเขียนหญิงทั้ง 5 คน คือ กฤษณา อโศกสิน

จิระนันท์ พิตรปรีชา อัญชัน เดือนวาด พิมวนา และงามพรรณ เวชชาชีวะ แล้วคัดเลือกผลงานที่จะศึกษาตามขอบเขตที่กำหนด

3.1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวถึงประวัติและผลงานของนักเขียนหญิงทั้ง 5 คน จากเรื่องที่กำหนดในขอบเขต

3.1.3 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพลักษณ์ผู้หญิงไทย

3.1.4 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม

3.1.5 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 ศึกษาเนื้อหาในวรรณกรรมทั้ง 5 เรื่อง โดยมองผ่านตัวละครที่กล่าวถึงหรือที่เกี่ยวข้องกับตัวละครเอกหญิงโดยละเอียด ภาพลักษณ์ของหญิงไทย ในด้านต่างๆ ดังนี้

3.2.1.1 บุคลิกลักษณะ

3.2.1.2 ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม

3.2.1.3 แนวทางการดำเนินชีวิต

3.2.1.4 สถานภาพและบทบาท

3.3 ชั้นเสนอผลการวิจัย เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมซีไรต์ของนักเขียนหญิงในด้านบุคลิกลักษณะ ผู้วิจัยพบประเด็นจากการศึกษา 2 ลักษณะคือ ลักษณะภายนอก พบว่าหญิงไทยที่ยังไม่แต่งงานส่วนใหญ่มีใบหน้าสวย ผิวพรรณขาวราวกับนมสด แต่งเติมสีสันทนใบหน้าทั้งแก้ม ตาและปากให้สะดุดตา มือสวยเหมือนเทียน ซึ่งแสดงให้เห็นความนิยมในลักษณะของมือสวย จะต้องเรียว ขาวคั่งเล่มเทียน นอกจากนั้นยังรวมไปถึงฝ่ามือก็ต้องนุ่มจึงจะสวยงามครบสูตร ใบหน้านั้นรี ตาเป็นประกาย ฟันสวย ทรงผมเปิดหน้าผาก ผมยาวสลวย ผิวพรรณละเอียด และยังกระฉับกระเฉงอย่างผู้หญิงสมัยใหม่ ความบอบบาง เอบางร่างน้อยออร่าซึ่งเชื่อว่ารูปร่างอย่างนางใน โดยจะต้องงามพร้อมทั้งรูปร่าง หน้าตา และกิริยาท่าทางเรียบร้อยอ่อนโยน แต่ตัวละครหญิงซึ่งเป็นนางเอกจะมีหน้าตา ผิวพรรณ ของนางเอกได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากใบหน้านารี ขาวผ่อง เป็นใบหน้าที่มีคางเหลี่ยม ปากกว้าง นัยน์ตาสีสนิม ผิวหม่นละเอียด สิ่งที่ยังคงไว้คือ ลักษณะรูปร่างสูงโปร่ง บอบบาง ลำคอระหง และผมยาวสลวย ท่าทางปราดเปรียวกระฉับกระเฉง ซึ่งในบทความเรื่อง “วาทกรรมผู้หญิงไทยกับความแปรเปลี่ยน” ของ วาตี ชันธุวาร ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ของซูซาน บอร์โด ในการศึกษาเรือนร่างของสตรี เช่น ผอม สูง มีส่วนเว้า ส่วนโค้งและส่วนนูนเฉพาะที่ ฯลฯ ซึ่งบอร์โดแสดงให้เห็นว่าทำให้ผู้หญิงต้องการมีภาพลักษณ์ที่สวยงามจึงต้องควบคุมอาหาร ควบคุมร่างกาย ทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อให้ดูสวยตามกฎเกณฑ์ด้วยความสวยที่ วาทกรรมกำหนดขึ้น (วาตี ชันธุวาร 2547:35) ซึ่งแม้แต่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วยังปรารถนาให้ตนเองมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามอยู่เสมอเช่นกัน โดยปรากฏในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงคือ เป็นภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่มีลักษณะของผู้ใหญ่ใจดี โดยมีลักษณะภายนอกคือ ร่างท้วม อี้มอวบ หน้าอี้มอยู่เสมอ แวดตากรุณา สนิมก่อนข้างขาวแซม คัดสั้น แสดงถึงผู้หญิงที่ไม่ได้พึ่งการทำศัลยกรรมตกแต่ง สนิมไม่ได้ผ่านการโกนข้อม แต่ดูสวยด้วยธรรมชาติตามวัย มีจุดเด่นที่การแสดงออกอย่างคนใจดีมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว และวัยยังไม่เกินสามสิบปี ได้รับแต่ความทุกข์ มีภาระงานมากมาย จนไม่ได้ดูแลตนเอง ทั้งๆ ที่เป็นคนเคยสวยมาก่อน กลายเป็นผู้หญิงที่ไม่มีสง่าราศี ใบหน้าซีดเซียวแห้งแล้ง ผิวพรรณหม่นหมอง ผมรวบเสยรัดไว้ลวกๆ รูปร่างผอมแห้ง เป็นภาพอีกด้านหนึ่งของผู้หญิงไทยที่พอแต่งงานแล้วจะไม่ได้ใจดูแลตนเอง อาจจะด้วยเหตุผลจากการงานที่หนักหน่วงจนไม่มีเวลา หรืออาจจะถือว่าแต่งงานแล้วไม่จำเป็นต้องแต่งมากก็ได้

ในด้านลักษณะนิสัยของผู้หญิงไทยแบ่งตามยุคสมัย ได้แก่หญิงไทยสมัยเก่าที่ยังมีมากในสังคมปัจจุบัน นั่นคือเรียบร้อย สุภาพ อ่อนโยน เป็นแม่บ้านแม่เรือน หุงหาอาหารหวานคาว มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยันขันแข็ง และชอบทำบุญดูแลปรนนิบัติสามีและทุกคนในครอบครัว รู้จักทำบุญใส่บาตรอยู่เป็นประจำ เป็นแบบอย่างแก่รุ่นลูกหลาน เป็นที่น่าสังเกต

ว่าในอดีตคตินิยมของผู้ชายในด้านความพึงพอใจผู้หญิงนั้น จะเน้นไปที่กิริยามารยาท การประพฤติที่งดงามตามจารีตประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ส่วนความพึงพอใจด้านรูปร่างหน้าตานั้นเป็นเพียงส่วนประกอบ ลักษณะนิสัยของผู้หญิงไทยแบบเริ่มเปลี่ยนแปลง เป็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคม ไทยปัจจุบัน นั่นคือได้รับการศึกษาดี มีอาชีพที่มั่นคง แต่ชีวิตครอบครัวแตกร้าง ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ต้องเก็บกดความรู้สึกเจ็บปวดไว้ อัดทนต่อความไม่รู้จักรักของสามี จนอาจเกิดความเจ็บป่วยทั้งทางกายและจิตใจ แต่ก็ยังอดทน เมื่อสามีกลับตัวก็สามารถให้อภัยได้ในที่สุด แต่บางครั้งครอบครัวสามีมักจะใช้ความรุนแรงในการดำเนินชีวิต ผู้หญิงเหล่านี้ก็จะได้รับแต่ความทุกข์ทรมาน จิตใจอ่อนแอ ติดอยู่กับการปลูกฝังทางวัฒนธรรม นั่นคือผู้ชายเป็นใหญ่ เป็นช้างเท้าหน้า เป็นผู้นำครอบครัว ซึ่งบางคนอาจจะกระทำรุนแรงต่อภรรยา แต่ภรรยาที่ดีต้องรู้จักอดทน และปรนนิบัติสามีไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ผู้หญิงจึงไม่สามารถพึ่งพาตนเอง และไม่กล้าออกมาจากชีวิตครอบครัวที่โหดร้ายได้ ภาพลักษณ์ของผู้หญิงสมัยใหม่ ซึ่งมีการศึกษาสูง กล้าคิดกล้าทำ รักอิสระ เชื้อมั่นในตนเองสูง เลือกดำเนินชีวิตด้วยตนเอง คิดกว้าง คิดไกล วางแผนล่วงหน้าเมื่อทราบว่าเมื่อตนเองเริ่มอ่อนแรง ก็ใช้คอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมทันสมัยช่วย เพื่อจะบอกเล่าเรื่องราวให้ลูกอย่างกะทิได้รับรู้ความรู้สึกและความรักของคนเป็นแม่ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เมื่อมีปัญหาในครอบครัว ก็สามารถตัดสินใจจากมาด้วยความเด็ดเดี่ยว นอกจากนี้ยังพบตัวละครเอกที่เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ คิดวัฒนธรรมอเมริกัน ตัวละครฝ่ายชายสะท้อนภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ ที่มีนิสัยนิยมวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ เห็นเงินสำคัญกว่าทุกสิ่ง โดยสะท้อนจากตัวเอกของเรื่องคือ สองเมือง ผู้ขาดความรักความอบอุ่น มาจากครอบครัวแตกร้าง เขาจึงใช้ผู้หญิงก่อนข้างเปลือง และดูหมิ่นผู้หญิงเหล่านั้น ที่เข้ามาสัมผัสพันธ์กับเขาเพราะเขารวย เป็นหญิงสาวสมัยใหม่ที่เป็นคนสุขภาพจิตดี เพราะไม่คิดอะไรมาก เห็นคุณค่าของเงินหรือวัตถุ มากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ติดอยู่กับความสะดักสบาย มีพฤติกรรมตามจับผู้ชายที่มีฐานะ สะท้อนถึงการละทิ้งวัฒนธรรมและจารีตประเพณีที่ดีงามของไทยอย่างสิ้นเชิง การผ่านสนามหลวง หมายถึง ผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศอย่างเปิดเผยตามสวนสาธารณะ เช่น สนามหลวง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบตัวละครที่นิยมวัตถุ จนสามารถซื้อความสุขได้ทุกอย่าง ภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยสมัยใหม่ในบทกวีนิพนธ์เรื่อง ใบไม้ที่หายไป เป็นผู้ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ แสดงคุณค่าแห่งตัวตนเพื่อสังคมด้วยการกล่าวถึงมือสองมือ ที่จะยึดมั่นสารของชีวิต สร้างสรรค์การทำงานอย่างมีคุณค่า มากกว่าความสวยงามภายนอก สองเท้าจะ پایกันไปให้ถึงความใฝ่ฝัน ยืนหยัดอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเท่าเทียม ไม่เอาเปรียบใคร มีดวงตาเพื่อมองหาการเปลี่ยนแปลงชีวิตใหม่ มองโลกกว้างอย่างรู้เท่าทันและมีความคิดที่ยาวไกล มีดวงใจที่มุ่งมั่นในการสร้างสมพลังมวลชน และผู้หญิงล้วนมีชีวิตที่มีคุณค่าและมีเสรีเท่าเทียมเช่นเดียวกัน มิใช่คอยสนองความต้องการของผู้ชาย นับเป็นบทกวีนิพนธ์ที่ให้คุณค่ากับภาพลักษณ์ของผู้หญิงในด้านจิตใจ มากกว่าคุณค่าภายนอกคือรูปร่างหน้าตาหรือความสวยงาม นับเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยยุคใหม่อย่างชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงได้พยายามต่อต้านและต่อสู้ในทุกรูปแบบเพื่อให้ตนเองเป็นเจ้าของจิตใจตนเอง ซึ่งบทความของวาที ชันธุวารได้เสนอไว้ว่า ภาพลักษณ์ของผู้หญิงมักถูกนำไปผูกติดกับความสวยความงามมาโดยตลอด ในบทกวีนิพนธ์ อหังการของดอกไม้วี ผู้เขียนได้แสดงการปฏิเสธความสวยงามนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอุ๋นใจ เจริญบุรณะกุล (2547 :4) ที่นำเสนอแนวคิดสตรีนิยมรุ่นแรก ๆ มองความสวยและการปรุงแต่งร่างกายให้สวยงามของผู้หญิงในด้านลบ โดยเห็นว่าหน้าที่ผู้หญิงไม่มีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชายในด้านการศึกษา สิทธิทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายหรือสามีอย่างไม่มีทางเลือกเลยได้ ดังนั้นความสวยจึงเปรียบเสมือนเป็นกับดักหรือพันธนาการผูกมัดผู้หญิงให้ตกอยู่ภายใต้สังคมแบบชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (Patriarchy)

ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม โดยศึกษาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว พบความสัมพันธ์ในทางที่ดีมีความสุข พบในเรื่องความสุขของกะทิ ซึ่งกะทิเป็นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง อ่อนโยน เคารพเชื่อฟังตายาย น้ำใจดี น้ำกันต์ และลุงตอง ช่วยกิจกรรมแม่บ้านของยายตามกำลัง แต่กะทิก็มีสิทธิในการตัดสินใจในการดำรงชีวิตด้วยตนเอง โดยไม่

มีใครบิบบังคับ หรือชี้นำแต่อย่างใด นับเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวที่แสนอบอุ่น และมีคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างอากับหลาน อาของสองเมือง ผู้เลี้ยงดูสองเมืองตั้งแต่ยังเล็ก และอยู่ดูแล ให้ความรัก ความอบอุ่น จนสองเมื่อนับถือเสมือนแม่ อาทำหน้าที่ทุกอย่างทั้งดูแลบ้าน คนรับใช้ และที่สำคัญ อาดูแลจิตใจที่แตกสลายของสองเมืองด้วยความห่วงหาอาทร เพราะอาเข้าใจในความเจ็บปวดที่ฝังลึกในจิตใจจนเหมือนคนป่วยทางจิต อาจึงให้อภัยและทนได้เสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้บาลี ผู้ที่มีสภาพจิตใจคล้ายคลึงกัน ให้มาดูแลใกล้ชิด สานสัมพันธ์กัน และเป็นสามัคยารักษ์กันที่สุดในที่สุด อีกครอบครัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันคลอนแคลน แต่เริ่มดีขึ้น และดีขึ้นเรื่อยๆ เมื่อบาลีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ความสัมพันธ์อันอบอุ่นภายในครอบครัวของตัวละครหญิงในเรื่อง หม้อที่ขุดไม่ออก ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ในสังคมยุคดั้งเดิม ทำให้ตัวละครหญิงซึมซับความอบอุ่นอารีและแสดงออกต่อผู้อื่นในด้านที่ดีงามด้วย ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างชายกับหลานสาว การที่ยายดูหวั่นของหลาน สามารถสื่อความรู้สึกอ่อนโยน รักใคร่ ก่อให้เกิดความอบอุ่นแห่งสายใยรัก เปลี่ยนความรู้สึกของหลานสาวได้ ความรู้สึกอ่อนโยนระหว่างมารดากับบุตรชายเล็ก ๆ ก็สามารถสื่อถึงความผูกพันได้อย่างลงตัว ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ซึ่งยึดอาชีพขอทานมีร่างกายไม่ครบสมบูรณ์อย่างคนปกติทั่วไป แต่ทั้งสองคนก็ดูแลกันตามอัธยาศัย โดยเฉพาะตาถูกผู้เป็นสามี จะคอยปกป้องชายแก่ภรรยาให้พ้นจากการกร่ำแค้น และตากฝน นับเป็นความสัมพันธ์ที่ดี ให้ความรู้สึกดีแก่ผู้พบเห็น ความสัมพันธ์ในเชิงแตกร้าง ขัดแย้ง พบว่าแสดงความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับบุตรสาวที่มีความขัดแย้งกัน อันเกิดจากบุตรถูกทอดทิ้งตั้งแต่ยังเด็ก ทำให้ขาดความอบอุ่น ความห่างไกลกันทำให้ไม่เหลือความรู้สึกผูกพันไว้เลย กลายเป็นความเกลียดชังผู้บังเกิดเกล้า ไม่เข้าใจเหตุผลของผู้ใหญ่ที่ต้องทอดทิ้งตนไป ซึ่งต่อมาเมื่อบุตรสาวแต่งงานและกำลังจะมีบุตรจึงได้เข้าใจและเห็นใจผู้บุพการีในที่สุด นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรสาวที่มีความขัดแย้งกันไม่สามารถเยียวยาได้ พบจากน้องสาวต่างมารดาของสองเมือง แสดงความสัมพันธ์ต่อกันในครอบครัวด้วยการเถียงกันชิงชังผู้ให้กำเนิด ออกตัญญูต่อพี่ชาย ที่คอยอุปการะช่วยเหลือ กลายเป็นคนปลิ้นปล้อน แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าไปวันหนึ่ง ๆ เอาตัวรอดเป็นพอ ไม่คิดไปไกลกว่านั้น คนรอบข้างจึงไม่ไว้ใจ แต่ก็ยังไม่หุุด กลับร่วมมือกับพี่ชายอีกคนหนึ่งขโมยทรัพย์สินในบ้านของพี่ชาย จนต้องไปรับกรรมในคุก ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาที่มีความขัดแย้ง อยู่ในสังคมระดับล่าง จากเรื่องช่วงสำราญ คือเป็นผู้มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจในครอบครัวจึงเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าสามีภรรยาไม่เรื่องกระทบกระทั่งตบตีกัน จึงมักเอาปัญหาเรื่องเงินทองเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ จะเห็นว่ามีการเชื่อมโยงไปถึงโครงสร้างหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย ฝ่ายสามีเป็นผู้หารายได้ ก็ประกาศจะไม่ให้เงิน ฝ่ายภรรยาซึ่งทำหน้าที่ดูแลบ้านเรือน หุงหาอาหาร ก็จะไม่ทำเช่นกัน ร้านค้าจึงเป็นที่พึ่งของคนจน และมาม่ก็เป็นอาหารเตรียมง่าย กินง่ายที่คนจนมักจะนึกถึงก่อนอันดับแรก ๆ เพราะมีราคาถูกด้วย นอกจากนี้อีกครอบครัวหนึ่งที่มีปัญหาเช่นกัน แต่เป็นครอบครัวที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นภาพของหญิงไทยที่ได้รับการดูแลจากสามี “หล่อน” เป็นภรรยาที่เติบโตมาจากครอบครัวของคนรุ่นเก่าผู้มีฐานะ เป็นลูกสาวคนสุดท้องที่กำพร้าบิดาแต่เล็ก ๆ จึงได้รับการทะนุถนอมอุ้มชูเป็นพิเศษ ไม่มีปัญหาใดให้มารู้จักถึงการต่อสู้ ครอบครัวมีความอบอุ่นให้แก่กันในวงศาคณาญาติ “หล่อน” จึงรู้สึกต่อกันในด้านดีงาม แต่เมื่อแต่งงานมีครอบครัว สามีกลับกลายเป็นคนที่โมโหร้าย หงุดหงิดง่าย ถึงขั้นทำร้ายร่างกายจนบอบช้ำ เขาเป็นคนคุมเงินเองทั้งหมด โดยเจียดให้ “หล่อน” ใช้ตามที่เขาเห็นว่าจำเป็นจริง ๆ นอกจากนี้เขายังจู้จุกจิกกับ “หล่อน” ในทุก ๆ เรื่อง จึงแสดงความสัมพันธ์ออกมาด้วยความหวาดกลัว อ่อนยอมให้ตลอดมา แม้กระทั่งลูกก็พลอยหวาดกลัวไปด้วย และพยายามเอาตัวรอดเมื่อภัยจากพ่อบังเกิดเกล้าจะมาถึงตัว นับเป็นปัญหาครอบครัวที่มีให้เห็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน ผู้ที่ได้รับผลกระทบในระยะยาวก็คือบุตรทั้งสองนั่นเอง ยังมีเด็กที่ได้รับการดูแลในครอบครัวที่แสดงความสัมพันธ์ต่อบิดา ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป ในเรื่องความสุขของกะทิ แสดงถึงความรู้สึกภายในจิตใจของเด็กหญิงที่ยังไร้เดียงสา แต่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวโดยตรง มีความรู้สึกเหมือนถูกทิ้ง ก่อให้เกิดความเกลียดชัง

จึงระบายออกมาด้วยการวาดภาพให้น่าเกลียดน่ากลัว มุ่งร้าย ทำลายให้สาสม ซึ่งถ้าเด็กเจริญเติบโตขึ้นอาจทำให้เป็นความรู้สึกเกลียดชังฝังแน่น เป็นคนก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหา อย่างไม่มีวันจบสิ้นก็ได้

ความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม เป็นภาพลักษณ์ของหญิงไทยในสังคมของคนมีฐานะ ซึ่งหาคนที่จริงใจต่อกันได้ยาก แต่ก็ยังมีมิตรแท้ให้พอคบหาได้บ้าง ไม่ขาดแคลนจนเกินไป นอกจากนี้สายทองยังมีเพื่อนที่มีปัญหาครอบครัวเช่นกัน เนื่องจากบุตรเป็นเพื่อนกัน บุรีจึงเป็นที่ปรึกษาและที่ระบายความคับข้องใจในยามที่ทุกข์ใจเรื่องบุตร โดยต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกันเป็นการแสดงตัวตนและความรู้สึกอย่างเปิดเผย ดังนั้นผู้ที่คบหาด้วยจึงไม่มีสิ่งใดปิดบังเช่นกัน การคบหาด้วยความจริงใจเช่นนี้จึงทำให้มิตรภาพของความเป็นเพื่อนสานความสัมพันธ์ไปได้ยาวนาน ความสัมพันธ์ในทางขัดแย้ง ไม่พบหญิงไทยที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในทางขัดแย้ง จากวรรณกรรม 5 เรื่อง ความสัมพันธ์ในลักษณะคนรัก เป็นชายหนุ่มหญิงสาวที่มาจากครอบครัวแตกร้าง มีรอยต่างคำในจิตใจเหมือนกัน ที่คนทั่วไปไม่เข้าใจ ทั้งสองมีประสบการณ์เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศมาแล้ว แต่ก็ไม่เคยรู้สึกอึด เพราะทั้งสองโหยหาความรัก การทดลองอยู่ด้วยกันด้วยความเต็มใจของทั้งสองครอบครัว เพื่อศึกษากันอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดความเข้าใจและความต้องการกันและกันอย่างแท้จริง เป็นคู่พระนางสมัยใหม่ ที่นักเขียนต้องการสื่อให้เห็นพฤติกรรมด้านลบในเบื้องต้น แล้วค่อย ๆ พัฒนาไปในทางที่ดีงาม เพราะมีความเชื่อว่าคนเรามีความเข้มแข็ง ดิฉัน ต่างกัน ความสัมพันธ์ในทางไม่ดี ขัดแย้ง แตกร้าง เป็นภาพลักษณ์ของหญิงไทยส่วนหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก โดยเป็นฝ่ายเดินเข้าหาผู้ชาย เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ไม่รักนวลสงวนตัว ตามธรรมเนียมไทย พิจารณาจากการเป็นฝ่ายนัดแนะพบกัน การขับรถไปรับ เป็นคนขับให้ฝ่ายชายนั่ง การเป็นผู้จ่ายเงินเลี้ยงอาหารฝ่ายชาย แต่ฝ่ายชายไม่ตอบสนองจึงเกิดความขัดแย้ง คือเลิกคบหากันในที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่ากรณีที่ฝ่ายชายผิดหวังอย่างรุนแรงที่ฝ่ายหญิงบอกเลิก จึงระบายความแค้นด้วยการส่งข้อมูลให้กับนักข่าวเพื่อเขียนในคอลัมน์ซุบซิบให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับความประพฤติของผู้หญิงที่ไม่รักนวลสงวนตัว ทดลองอยู่กับผู้ชายอย่างชาวตะวันตก ซึ่งสังคมไทยส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับ เป็นการใช้สื่อมวลชนในการกระจายข่าวให้คนอื่นรับรู้ คนที่ไม่รู้ความจริงก็มักจะเชื่อตามข่าว ฝ่ายหญิงก็ต้องเสื่อมเสียในวงกว้างของสังคม สะท้อนให้เห็นว่าความรักที่เกิดความขัดแย้งและเลิกรากัน ฝ่ายหญิงมักจะเสียเปรียบ เสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งแสดงภาพของหญิงไทยที่ถูกกระทำรุนแรงโดยฝ่ายชายในทุกรูปแบบ เป็นฝ่ายเสียเปรียบทางวัฒนธรรมอยู่ตลอดมา

ความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนร่วมงาน ภาพลักษณ์การทำงานของหญิงไทยที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับหัวหน้างาน เนื่องจากหัวหน้างานเป็นผู้หญิงที่เป็นผู้ดี แต่เป็นกันเอง ทำให้มีกำลังใจในการทำงาน ภาพของหญิงไทยที่ชื่นชมเด็กสาวอายุเพียงสิบเก้าปี แต่มีใจใฝ่คุณธรรม อุทิศตนเพื่อสังคม โดยไม่สนใจความสวยงามตามธรรมชาติของเพศหญิง ทั้งๆ ที่อายุน้อย เป็นความสัมพันธ์ในทางดี และทำให้เป็นสิ่งกระตุ้นเตือนสติให้หักห้ามต่อความสูญเสียได้ ความสัมพันธ์ในลักษณะขัดแย้ง ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง ในลักษณะ “หมาหยอกไก่” เพียงแต่ไก่ไม่เล่นด้วย จึงไม่มีอะไรสานต่อ นอกจากความไม่พอใจ สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิง ไม่ว่าที่บ้านหรือที่ทำงานมักจะเป็นผู้ถูกกระทำ ไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานขาย ที่ต้องออกบริการถึงบ้านลูกค้า ใครมียอดขายดีก็ถูกนิทาว่าร้ายถึงพฤติกรรมการขาย แบบเอาตัวเข้าแลก แต่คนที่ขายไม่ได้ก็ไม่ว่าถูกค่อนแคะ ว่าไร้ความสามารถ ซึ่งตัวละครหญิงที่กล่าวถึงมีความรู้สึกขัดแย้งทั้งต่องานที่ทำ ต่อเพื่อนร่วมงานที่ปากคออ์ร้ายกาจ จนไม่สามารถทนอยู่ต่อไปได้ และต้องออกจากงานไปในที่สุด

ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิต ภาพลักษณ์ของหญิงไทยวัยเด็กอย่างกะทิ ที่มีความสุขอยู่กับการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ บ้านริมคลอง ขยายและตาได้หล่อหลอมความรักและความสุขและความพอใจได้อย่างยิ่ง พาหนะที่ใช้เป็นเรือท่องเที่ยว ใช้ไม้พาย ไม่ก่อกมลพิษ เป็นการรักษาสีสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี นอกจากนี้ยายยังปลูกฝังให้กะทิรู้จักใช้สิ่งของอย่างรู้

คุณค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ภาพลักษณ์ของหญิงไทย ผู้รักความเป็นไทยแท้ ปรับตัวให้อยู่อย่างเรียบง่าย ทั้ง ๆ ที่ยายเคยใช้ชีวิตในสังคมเมือง และมีอาชีพเป็นเลขานุการของผู้บริหาร โรงแรมระดับห้าดาวแต่กลับสู่การดูแลธรรมชาติ และช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ด้วยการไม่ยอมหุงข้าวด้วยหม้อไฟฟ้า แต่กลับใช้วิธีดั้งเดิมของชาวบ้านในสมัยก่อน คือต้มข้าวบนเตา ใช้ไม้ขีดหม้อในการหุงข้าว และคงข้าว ซึ่งกะทิเห็นยายทำบ่อย ๆ จนคิดว่าตนเองก็น่าจะทำได้เช่นกัน ซึ่งเด็กรุ่นใหม่ในสังคมสมัยใหม่อย่างกะทิได้ซึมซับ และมีความสุขกับแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบนี้ กะทิจึงน่าจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย สืบต่อจากยายต่อไป การดำเนินชีวิตของผู้หญิงไทยที่ต้องพึ่งตนเอง พยายามดำรงตนไว้ด้วยตัวเอง มีจิตใจเข้มแข็ง และมีเหตุผลในการคิดและการกระทำ นอกจากนี้ยังมีตัวละครที่มีความเข้มแข็ง และมีเหตุผล คือ ณ ภัทร แม่ของกะทิ แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยที่มีจิตใจเข้มแข็ง ละเอียดยรอบคอบ และยังมีจิตใจแข็งแกร่ง เฝ้ายกกับความทุกข์และสามารถผ่านพ้นความทุกข์แสนสาหัสหลายครั้งได้ด้วยสติปัญญาอย่างแท้จริง

การปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา เป็นเรื่องราวของปฏิบัติตามความเชื่อเรื่องบุญกรรม ภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่ยังยึดมั่นในความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ โดยเฉพาะ บาปบุญที่เคยกะทำให้ต่อบิดามารดา กรรมเวรจะต้องตอบสนองในวันหนึ่ง ซึ่งตรงกับคำสอนในพระพุทธศาสนา ในเรื่องบาปหนัก คือบาปอันเนื่องมาจากการฆ่าบิดามารดา ซึ่งตัวละครหญิงไม่ได้ฆ่าบิดามารดา แต่ทำให้เกิดความทุกข์ด้วยการไม่เชื่อฟัง เกลียดชัง จึงหวาดกลัวว่าเมื่อตนเองมีบุตร จะได้รับการกระทำจากบุตรเช่นเดียวกับที่ตนเองเคยกระทำต่อบิดามารดา สะท้อนการปฏิบัติตามแนวความเชื่อเรื่องกรรมเวร และบาปบุญคุณโทษอย่างชัดเจน จึงสามารถเข้าใจความเป็นไปของชีวิตมากขึ้น ชาบซึ่งกับผลของการกระทำในอดีต แล้ววางแผนชีวิตที่ดีงามในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล ปฏิบัติตามความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ แสดงภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่นับถือพุทธศาสนา ปฏิบัติธรรม สงบจิตใจด้วยการสวดมนต์ทำสมาธิ โดยมีความเชื่อว่าจะได้ไปสวรรค์ ซึ่งในที่นี้สวรรค์ที่ตาพูดสำหรับยายน่าจะหมายถึงความสุข ความสงบของจิตใจในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั่นเอง เพราะยายเป็นห่วงแม่ของกะทิจนกระวนกระวายใจและทุกข์ใจอย่างหนัก จึงใช้ธรรมะช่วยให้คลายความทุกข์และกังวลลงบ้าง นอกจากนี้ยังปรากฏความเชื่อเรื่องการทำบุญแล้วได้ไปสวรรค์ ภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่ปฏิบัติตามแนวความเชื่อเรื่องการทำบุญสร้างพระไตรปิฎกแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ถึงชั้นพรหม เป็นผลบุญกุศลมากกว่าการทำบุญใด ๆ เชื่อว่าการทำบุญทั่วไปจะได้ขึ้นสวรรค์ ในชั้นดาวดึงส์ ซึ่งต่ำกว่าชั้นพรหม

การรับวัฒนธรรมตะวันตกเป็นแบบในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน แสดงภาพลักษณ์ของหญิงไทยหัวสมัยใหม่ ที่รับวัฒนธรรมตะวันตกมาเป็นแบบในการดำเนินชีวิตอย่างเต็มที่ มีความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่สนใจประเพณีไทยอีกต่อไป โดยเห็นว่าการใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน เป็นการประยุคทำให้เข้ากับภาวะเศรษฐกิจและสังคม เป็นเรื่องส่วนบุคคล ไม่ควรตัดสินว่าถูกหรือผิด แต่ถึงอย่างไรในสังคมไทยก็ยังไม่ยอมรับ การดิ้นรนหาว่าร้ายให้เสื่อมเสียยังมีอยู่ในปัจจุบัน ถ้าลองอยู่ด้วยกันแล้วเกิดความผิดพลาด ฝ่ายหญิงตั้งครกทั้งที่ยังไม่พร้อม บิดามารดาก็ต้องรีบจัดพิธีแต่งงานเพื่อไม่ให้เสื่อมศักดิ์ศรี แสดงถึงภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยบางส่วนที่ประพฤติดนโดยไม่สนใจธรรมเนียมประเพณีไทย ไม่รักนวลสงวนตัว คบเพื่อนต่างเพศอย่างอิสระ เมื่อตั้งครกโดยไม่พึงประสงค์ก็ต้องรีบหาคนรับผิดชอบ ถูกมองว่าตามใจผู้ชาย ความเสื่อมเสียตกอยู่กับผู้หญิงเสมอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นกรอบปฏิบัติของผู้หญิงไทย ที่ยังต้องติดอยู่กับกรอบประเพณีและอำนาจของผู้ชายตลอดมา การมีอิสระในความคิดและตัดสินใจ สะท้อนภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่มีอิสระในความคิดและการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ซึ่งได้แก่ การคบเพื่อน การแต่งงาน ในเรื่องปฐพีทอง และหม้อที่ขูดไม่ออก อิสระและการตัดสินใจของเด็กหญิงกะทิ แสดงภาพของหญิงไทยในด้านการให้อิสระ และเคารพในสิทธิของเด็ก ถึงแม้กะทิจะมีอายุเพียงเก้าขวบ ก็สามารถเลือกทางเดินของชีวิตได้ด้วยตนเองว่าจะไปอยู่กับบิดาที่ประเทศพม่า หรือจะ

เลือกอยู่กับตาขายอย่างเดิม สะท้อนแนวทางในการดำเนินชีวิตของ ณ ภัทร มารดาของกะทิ ผู้มีเหตุผลในการทำทุกสิ่งทุกอย่าง รอบคอบ รักอิสระ และตัดสินใจทำทุกอย่างด้วยตนเอง ดังนั้นจึงให้อิสระแก่กะทิ บุตรสาวเพียงคนเดียว ให้ตัดสินใจเลือกกระทำด้วยตนเองเช่นกัน

สิทธิและเสรีภาพของหญิงสาวในบทกวีนิพนธ์ ดอกไม้ที่หายไป ของจิระนันท์ พิตรปรีชา เป็นการคิดและตัดสินใจในการมุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างอิสระ เพื่อร่วมสร้างสรรค์สังคม ซึ่งแสดงให้เห็นภาพของหญิงสาวที่ตัดสินใจสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ด้วยตนเอง และแสดงความเท่าเทียมของหญิงสาวกับชายหนุ่มในการก้าวไปข้างหน้าพร้อม ๆ กัน

ด้านสถานภาพและบทบาท 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ผู้หญิงในฐานะบุตร พบว่า มีบทบาทของบุตรที่ดีเคารพเชื่อฟังบิดามารดา ได้แก่ กะทิ ณภัทร จากเรื่อง ความสุขของกะทิ เพชรเรียง จากเรื่องปูนปิดทอง บุตรีที่แสดงบทบาทเป็นคนที่ไม่เกลียดบิดามารดา ไม่เคารพเชื่อฟัง และออกคณัญ คือ บาลีและเรืองราม ในเรื่องปูนปิดทอง ประการที่สองคือฐานะภรรยา พบภรรยาที่ปรนนิบัติรับใช้สามีคือ หล่อน ในเรื่องหม้อที่ขูดไม่ออก ณภัทร จากเรื่อง ความสุขของกะทิ แต่ไม่ชัดเจนนัก แม่ของประสิทธิ์ ในเรื่อง ช่างสำราญ ภรรยาที่ไม่ยอมอ่อนข้อให้สามี จนกระทั่งเลิกรากันไปในที่สุด คือ แม่ของบาลี สายทองแม่ของสองเมือง จากเรื่องปูนปิดทอง ประการที่สามคือ ฐานะมารดา พบบทบาทของมารดาที่ทำหน้าที่ได้อย่างดี อบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างอบอุ่น มีความสุข ได้แก่ ยายของกะทิ ณภัทรแม่ของกะทิ จากเรื่องความสุขของกะทิ นางลำพูนแม่ของสกา และกมลลา จากเรื่องปูนปิดทอง แม่ของหนุ่ย จากเรื่องแม่ครับ ยายในเรื่องปลาหางเปีย จากรวมเรื่องสั้นชุดอัญมณีแห่งชีวิต มารดาในบทกวีนิพนธ์ดอกไม้ที่หายไป ส่วนภาพของมารดาที่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตร จนทำให้บุตรว่าเหว่ ขาดความอบอุ่นตั้งแต่ยังเล็ก ได้แก่ สายทอง มารดาของสองเมือง มารดาของบาลี จากเรื่องปูนปิดทอง นางน้ำฝน มารดาของกำพล จากเรื่องช่างสำราญ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมซีไรต์ของนักเขียนหญิงในด้านบุคลิกลักษณะ พบว่ามี 2 ลักษณะคือ ลักษณะภายนอก ซึ่งได้แก่รูปร่างหน้าตา ผิวพรรณและกิริยามารยาทที่แสดงออก พบว่าผู้หญิงก่อนแต่งงานส่วนมากจะมีรูปร่างดี คือสูงโปร่ง สมส่วน ผิวพรรณขาวเนียนสะอาดตา หน้าตาสวย ผมหยาบสวย แต่ก็ยังมีภาพลักษณ์ใหม่ของตัวละครเอกจากเรื่องปูนปิดทอง ที่ไม่ใช่ผู้หญิงสวย แต่เน้นที่ความแปลกตา คางเหลี่ยมเล็กน้อย ปากกว้าง ผิวหม่นละเอียด สิ่งที่มีเหมือนกันคือรูปร่างสูงโปร่งและผมหยาบสวย สะท้อนความนิยมของหญิงไทยที่อย่างน้อยจะต้องดูแลรูปร่างให้ดูดีอยู่เสมอ ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีลักษณะภายนอกเปลี่ยนแปลงไปตามวัย สำหรับผู้ที่อยู่ในสังคมของคนมีฐานะดี ก็จะยังคงความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณได้ดี เมื่อวัยล่วงเลยไปมาก บางคนอาจมีการทำศัลยกรรมเพื่อคืนความเต่งตึง หรือคงความสวยไว้ให้นานที่สุด แต่หญิงที่ทำงานหนักจนไม่ได้ดูแลตัวเอง ก็ทำให้ร่างกาย ผิวพรรณและความสวยงามในวัยสาวทรุดโทรมเร็วกว่าหญิงทั่ว ๆ ไป

ในด้านลักษณะนิสัย เมื่อแบ่งศึกษาตามยุคสมัย 3 ประการ พบว่า ประการที่แรกผู้หญิงที่มีลักษณะของหญิงไทยสมัยเก่า คือสุภาพ เรียบร้อย มารยาทดีงาม อหังการดี มองโลกคงาม ปรนนิบัติรับใช้ อยู่ในโอวาทของบุพการี ขอมเป็นเบี้ยล่างของสามี ไม่สู้คน หวาดกลัวโลกภายนอก ประการที่สองคือผู้หญิงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง คือผู้หญิงที่ได้รับการศึกษามากขึ้น ตัดสินใจดำเนินชีวิตด้วยตัวเอง แต่ยังยึดมั่นในกรอบประเพณีเหมือนเดิม ประการที่สามคือผู้หญิงหัวสมัยใหม่ไม่สนใจประเพณีไทย ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความจริงใจ รักอิสระ กล้าคิดกล้าทำ ตัดสินใจดำเนินชีวิตและแสวงหาความสุขด้วยตนเอง เชื้อมั่นในตนเองสูง

ความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในครอบครัวพบว่ามีทั้งความสัมพันธ์ที่ดี มีความสุข คือ ครอบครัวของเด็กหญิงกะทิ ในความสุขของกะทิ ความสัมพันธ์ในทางไม่ดี แดกร้าว ไม่มีความสุขพบหลายเรื่อง คือ ครอบครัวของบาลี และเรื่องราม ในเรื่องปูนปิดทอง นางน้ำฝนในเรื่องช่างสำราญ “หล่อน” ในเรื่องหม้อที่ขุดไม่ออก จากรวมเรื่องสั้นชุดอัญมณีแห่งชีวิต

ความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาในสามประการ คือ ประการแรกความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อน พบว่าหญิงไทยมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดี โดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ในการคบหาเป็นเพื่อนเพื่อปรับทุกข์ในการดำเนินชีวิต เช่น สายทองกับคุณหญิงวารี สายทองกับคุณบุรี ส่วนในด้านขัดแย้งกันไม่ปรากฏเนื่องจากวรรณกรรมทั้ง 5 เรื่อง เน้นเรื่องราวในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ประการที่สองความสัมพันธ์ในฐานะคนรัก พบในเรื่อง ปูนปิดทอง คือ บาลีกับอมร เพชรเรียงกับสองเมือง เป็นความรักที่พบกับความขัดแย้ง และเลิกรากันในที่สุด จนบาลีพบรักแท้กับสองเมือง จึงทำให้เรื่องราวของปูนปิดทองจบลงอย่างสวยงาม ประการสุดท้ายคือความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนร่วมงาน มีทั้งความสัมพันธ์ที่ดี คือ บาลีกับวิวรรธน์ ความสัมพันธ์ในทางไม่ดี ขัดแย้ง คือ บาลีกับโกษา เจ้านายใหม่ และหล่อนกับเพื่อนร่วมงานที่บริษัท ในเรื่องหม้อที่ขุดไม่ออก จากเรื่องอัญมณีแห่งชีวิต

ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยพบประเด็นจากการศึกษา 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การอยู่อย่างเรียบง่าย พบว่าหญิงไทยจากเรื่อง ความสุขของกะทิ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ คือ ชายของกะทิ การใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมคือชายในเรื่อง ปลาหางเปีย จากรวมเรื่องสั้นชุดอัญมณีแห่งชีวิต ประการที่สองคือ การปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องบุญกรรม พบในตัวละครหญิงคือ บาลี สายทอง จากเรื่องปูนปิดทอง ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ คือ ชายของกะทิ ในความสุขของกะทิ ชายจากเรื่องคนนอกโกลาหล ในรวมเรื่องสั้นชุด อัญมณีแห่งชีวิต ประการที่สามคือ การรับวัฒนธรรมตะวันตกเป็นแบบในการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่ การทดลองอยู่ด้วยกันก่อนตัดสินใจแต่งงาน จากเรื่อง ปูนปิดทอง การไม่รักนวลสงวนตัว ลักลอบมีเพศสัมพันธ์จนพลาดแล้วตั้งครรภ์ ซึ่งฝ่ายหญิงถือว่าเสื่อมเกียรติและศักดิ์ศรี ต้องรีบจัดพิธีแต่งงานเพื่อรักษาหน้าตา จากเรื่อง ช่างสำราญ ประการที่สามคือ การมีอิสระในความคิดและตัดสินใจ ทั้งการคบเพื่อน การแต่งงาน ของบาลีจากเรื่องปูนปิดทอง และ ฌักทรและกะทิ จากเรื่องความสุขของกะทิ และหญิงสาวในบทกวีนิพนธ์ ดอกไม้ที่หายไปของจิระนันท์ พิตรปรีชา

ด้านสถานภาพและบทบาท ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษา 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ผู้หญิงในฐานะบุตร พบว่า มีบทบาทของบุตรที่ดี เคารพเชื่อฟังบิดามารดา ได้แก่ กะทิ ฌักทร จากเรื่องความสุขของกะทิ เพชรเรียง จากเรื่องปูนปิดทอง บุตรที่แสดงบทบาทเป็นคนที่เกลียดบิดามารดา ไม่เคารพเชื่อฟัง และอกตัญญู คือ บาลีและเรื่องราม ในเรื่องปูนปิดทอง ประการที่สอง คือฐานะภรรยา พบภรรยาที่ปรนนิบัติรับใช้สามีคือ “หล่อน” ในเรื่องหม้อที่ขุดไม่ออก จากรวมเรื่องสั้นชุดอัญมณีแห่งชีวิต ฌักทร จากเรื่องความสุขของกะทิ แต่ไม่ชัดเจนนัก แม่ของประสิทธิ์ ในเรื่อง ช่างสำราญ ภรรยาที่ไม่ยอมอ่อนข้อให้สามี จนกระทั่งเลิกรากันไปในที่สุด คือ แม่ของบาลี สายทองแม่ของสองเมือง จากเรื่องปูนปิดทอง ประการที่สามคือ ฐานะมารดา พบบทบาทของมารดาที่ทำหน้าที่ได้อย่างดี อบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างอบอุ่น มีความสุข ได้แก่ ชายของกะทิ ฌักทรแม่ของกะทิ จากเรื่องความสุขของกะทิ นางลำพูนแม่ของสภา และกมลลา จากเรื่องปูนปิดทอง แม่ของหนุ่ย จากเรื่องแม่ครัว ชายในเรื่องปลาหางเปีย มารดาในบทกวีนิพนธ์ดอกไม้ที่หายไป ส่วนภาพของมารดาที่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตร จนทำให้บุตรว่าเหว่ ขาดความอบอุ่นตั้งแต่ยังเล็ก ได้แก่ สายทอง มารดาของสองเมือง มารดาของบาลี จากเรื่องปูนปิดทอง นางน้ำฝนมารดาของกำพล จากเรื่องช่างสำราญ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุตรในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

-
1. ควรจะศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนหญิงในด้านแนวคิดและเหตุการณ์ทางสังคม เพื่อพิจารณาให้เห็นภาพรวมความคิดของนักเขียนหญิงที่สะท้อนภาพสังคมไทยในแง่มุมต่างๆ ตามวันเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป
 2. ควรจะศึกษาวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ในด้านกลวิธีการสร้างตัวละคร การใช้ภาษา การเปรียบเทียบ รวมทั้งการสะท้อนความคิดที่ผ่านตัวละครระหว่างนักเขียนหญิงและนักเขียนชายว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

- กฤษณา อโศกสิน (2536) ปูนปิดทอง (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- งามพรรณ เวชชาชีวะ (2552) ความสุขของกะทิ พิมพ์ครั้งที่ 66 กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์
- จิระนันท์ พิตรปรีชา (2552) ใบไม้ที่หายไป (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์
- ณิชากรย์ อธิธรรมคุณ (2547) “การวิเคราะห์บทวิจารณ์เรื่องสั้นซีไรต์ (พ.ศ. 2524- 2545)” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เดือนวาด พิมวนา (2548) ช่างสำราญ (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพฯ: สามัญชน
- ทิพวัลย์ ศรีพรหมยา (2544) “ลักษณะและบทบาทสตรีในนวนิยายของสุวรรณภูมิ สุคนธา” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย (กลุ่มวรรณคดี) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ธนิกาญจน์ จินาพันธ์ (2546) “วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม
แห่งอาเซียน (ซีไรต์)” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2546) “วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน” วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ
- เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) “แนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วมสมัย (พ.ศ. 2533-2540)” วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วาลี ชันธุวาร. (2547). วาทกรรมผู้หญิงไทยกับความแปรเปลี่ยน. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 21 (2), 35
- ศรีวิน ธรรมรังรอง (2537) “บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุภาพ วรรโตร (2542) “สตรีทัศน์ในนวนิยายของศรีบูรพา” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เสาวลักษณ์ พลรัฐธนาสิทธิ์ (2544) “แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของ “น้ำออบ” การศึกษาเชิงวิเคราะห์” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อัญชัน (2545) อัญมณีแห่งชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพฯ : ภูเขา
- อุ๋นใจ เจียมบุรณะกุล (2547) “วาทกรรม “ความสุข” อัตลักษณ์วัฒนธรรมการบริโภค: กรณีศึกษานักศึกษาหญิง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่